

Aanvraag Veldinitiatief Passend Onderwijs

Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek

September 2008

Inhoud

Inleiding	3
1 Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek	4
1.1 De 'organisatie' met betrekking tot Passend Onderwijs in de regio Rijnstreek	4
1.2 De projectgroep	4
1.3 Afbakening van de regio	5
2 Huidige situatie in de regio Rijnstreek	6
2.1 Hoofdproblemen	6
2.2 Regionale kenmerken	6
2.3 Gezamenlijke activiteiten in de regio tot nu toe	8
3 Ambitie en doelstellingen	9
3.1 Ambitie	9
3.2 Betrokkenheid ouders, onderwijs en zorg	9
3.3 Doelstellingen	10
3.4 Strategie	10
3.5 Speerpunten	10
4 Uitwerking van de thema's	11
4.1 Uitwerking zorgplicht	11
4.2 Bestuurlijke aansturing en vormgeving van het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek	11
4.3 Kwaliteit van voorzieningen / onderwijsaanbod / zorg	12
4.4 Versterking en verbetering van de basiszorg, waaronder deskundigheidsbevordering en organisatie van de zorg in de klas en in de school	13
4.5 Overgangsmomenten – doorlopende zorglijnen	14
4.6 Onderwijszorgarrangementen in de regio	18
4.7 Aanmeldloket en harmonisering indicatiestelling	19
4.8 'Tussen wal en schip'	21
4.9 Verzuimproblematiek en voortijdig schoolverlaten	21
4.10 Collectieve en individuele betrokkenheid van ouders	22
5 Aanpak en werkwijze: activiteitenplan met huidige en gewenste resultaten	24
5.1 Werkwijze	24
5.2 Tijdpad	24
5.3 Aandachtspunten werkgroepen	25
5.4 Werkplan werkgroepen	25
5.5 Aandachtspunten projectgroep	25
6 Inzet van middelen	27

Bijlagen	29
1 Intentieverklaring in het kader van Passend Onderwijs in de regio Rijnstreek	30
2 Samenwerkende partijen in het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek	35
3 Conclusies en aanbevelingen uit het inventarisatieonderzoek 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek' (hoofdstuk 6)	37

Inleiding

In oktober 2006 werd door de samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs in de regio Rijnstreek de notitie 'Passend Onderwijs verkend in de Rijnstreek' voorgelegd aan de aangesloten besturen. Vanaf dat moment is de samenwerking op gang gekomen tussen deze samenwerkingsverbanden en de betrokken REC's in de regio. Deze samenwerking heeft ertoe geleid dat er gezamenlijke activiteiten zijn gestart (rondom onder andere overgang po-vo, herindicering indicatiestelling). Ook de zorginstellingen zijn bij deze activiteiten betrokken. In februari 2008 is de samenwerking tussen deze partijen in de regio geformaliseerd door het instellen van een projectgroep (zie hoofdstuk 1). De instelling van de projectgroep en haar taakstelling zijn vastgelegd in een intentieverklaring (zie bijlage 1) die door alle partijen is ondertekend.

De projectgroep heeft in het kader van haar taakstelling deze aanvraag voor een veldinitiatief voorbereid. Zij heeft daarbij gebruik kunnen maken van diverse documenten:

- 1 de notitie 'Passend Onderwijs verkend in de Rijnstreek' (oktober 2006);
- 2 het onderzoek naar de mogelijkheden tot samenwerking met betrekking tot passend onderwijs in de regio Rijnstreek: 'Over landkaarten en reizen: een zoektocht naar een gezamenlijk pad' (december 2007);
- 3 intentieverklaring in het kader van passend onderwijs in de regio Rijnstreek (maart 2008)
- 4 het onderzoek 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek'.

Daarnaast zijn er diverse bijeenkomsten met betrokkenen geweest waarop van gedachten gewisseld is over passend onderwijs in deze regio. De uitkomsten van deze bijeenkomsten zijn sterk bepalend geweest voor de invulling van deze aanvraag veldinitiatief.

Wij hopen met deze aanvraag goed aan te sluiten bij de huidige activiteiten en een impuls te geven aan de gewenste activiteiten, zodat passend onderwijs in deze regio nog dichterbij komt.

Projectgroep Passend Onderwijs Rijnstreek

30 september 2008

1 Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek

1.1 De 'organisatie' met betrekking tot passend onderwijs in de regio Rijnstreek

Als eenheid van de organisatie wordt uitgegaan van het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek. Dit is nog geen bestaande organisatie, maar een 'netwerk' waarin zes partijen samenwerken (zie bijlage 2). Van deze zes partijen zijn er twee samenwerkingsverbanden waarin diverse besturen samenwerken in het kader van het bieden van onderwijszorg in het primair en voortgezet onderwijs. Vier partijen zijn REC's.

De partijen die in het kader van passend onderwijs vanuit de overheid samen moeten gaan werken in een regio zijn:

- besturen voor primair onderwijs;
- besturen voor voortgezet onderwijs;
- besturen voor speciaal onderwijs, cluster 3 en 4.

De intentieverklaring is ook ondertekend door een vertegenwoordiger van cluster 2 onderwijs, REC Holland Flevoland. De zorginstellingen hebben de intentieverklaring niet ondertekend, maar zijn wel vertegenwoordigd in de projectgroep.

1.2 De projectgroep

Het proces om te komen tot passend onderwijs in de regio wordt aangestuurd door een projectgroep, bestaande uit:

- een vertegenwoordiger namens het Samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek, de heer drs. W. Bos, voorzitter College van Bestuur samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek;
- een vertegenwoordiger namens het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs MH & R, de heer B. Verkerk, directeur van dit samenwerkingsverband;
- een vertegenwoordiger namens de vier bovengenoemde REC's, mevrouw drs. M. Dekkers, manager REC Rijndrecht;
- een vertegenwoordiger namens de zorgpartners, i.c. Bureau Jeugdzorg, Jeugdgezondheidszorg en School en Algemeen Maatschappelijk Werk, de heer J. Genuit, clustermanager GGD Holland-Midden;
- een adviseur van KPC Groep, mevrouw L van Meegen, tevens voorzitter.

De projectgroep legt verantwoording af aan de eigen achterban, bestaande uit schoolbesturen en zorginstellingen. De vertegenwoordigers in de projectgroep hebben gezien hun positie een verschillende relatie met hun achterban.

De projectgroep kan alleen besluiten nemen na goedkeuring van het betreffende besluit door hun achterban, aangezien de 'achterbannen' (schoolbesturen en zorginstellingen) de uitvoerders zijn van passend onderwijs.

De projectgroep is zelf niet de uitvoerder van passend onderwijs. De projectgroep 'organiseert' passend onderwijs; dat wil zeggen dat de projectgroep de volgende taakstelling heeft:

- de vorming van een regionaal netwerk voor de regio Rijnstreek, waarin zowel onderwijsinterne als -externe partners betrokken zijn (*vorming*);

- het maken van samenwerkingsafspraken tussen partners in de regio gerelateerd aan het bereiken van het gewenste doel die worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (*samenwerking*);
- daarmee, in gezamenlijkheid in het regionale netwerk, werken aan een inhoudelijke agenda (*inhoudelijke agenda*):
  - gezamenlijke visie/missie op passend onderwijs;
  - realiseren van een transparante onderwijs- en zorgstructuur die uitgaat van doorlopende leer-, ontwikkelings- en zorglijnen (continuüm van onderwijs & zorg; basis/breedte/diepte);
  - verbeteren van de effectiviteit en efficiëntie van (leerlingen)zorg;
- binnen de kaders van het jeugdbeleid, waaronder de vormgeving van de Centra voor Jeugd en Gezin, zorgen voor afstemming, onder andere bij de gemeenten;
- dit alles vanuit het beginsel dat het onderwijs- en ondersteuningspersoneel de basis vormt van passend onderwijs en dat hún betrokkenheid essentieel is voor het welslagen van de beoogde activiteiten (*personeel*);
- én het beginsel dat ouders betrokken en beter in positie dienen te zijn (zowel individueel als collectief) bij beslissingen over het onderwijs en eventuele zorg aan hun kinderen (*ouders*).

1.3 Afbakening van de regio

Tot de regio Rijnstreek behoort het gehele samenwerkingsverband Primair Onderwijs Rijnstreek (33.02) en de subregio Rijnstreek van het samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Midden-Holland & Rijnstreek (33.3). De leerlingenstromen met andere regio's zijn beperkt, zodat van een 'eenheid' van regio mag worden gesproken. In de regio Rijnstreek gaat het om ongeveer 13.000 leerlingen basis- en speciaal basisonderwijs (52 basisscholen, 1 sbo-school), 7.300 leerlingen voortgezet onderwijs (5 vo-scholen), 1 school van cluster 2 (so/vso), 1 school van cluster 3 (so/vso), 1 school van cluster 4 (so/vso) en opvang Cardea/Jeugdzorg. De gemeenten Alphen aan den Rijn, Rijnwoude (gedeeltelijk), Nieuwkoop, Jacobswoude en Boskoop maken deel uit van de regio.

2 Huidige situatie in de regio Rijnstreek

2.1 Hoofdproblemen

Volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Ministerie van OCW) gaat het om drie hoofdproblemen:

- 1 verantwoordelijkheid;
- 2 ingewikkelde wet- en regelgeving;
- 3 moeizame samenwerking interne en externe partijen.

Deze problemen, die landelijk zijn benoemd en waarvoor oplossingen worden gezocht door het realiseren van passend onderwijs, spelen ook in de regio Rijnstreek. Het gaat dan bijvoorbeeld om de volgende zaken:

Plaatsingsproblemen leerlingen

Leerlingen die niet op de juiste school geplaatst kunnen worden of kunnen blijven. Dit heeft soms met regelgeving te maken. Er zijn echter ook scholen die kinderen met bepaalde problemen niet aannemen. Deze leerlingen vallen hierdoor 'tussen wal en schip'.

Indicatiestelling

De indicatiestelling in het onderwijs is complex. Er zijn verschillende vormen van indicatiestelling die worden uitgevoerd door verschillende instanties met verschillende criteria.

De indicatiestelling is ingewikkeld en verloopt traag.

Voor een deel van de kinderen levert de indicatiestelling problemen op, waardoor ouders en kind van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Overgangen onderwijstypen

Er zijn geen of onvoldoende geborgde doorgaande lijnen tussen voorschoolse organisaties en primair onderwijs, scholen voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs en tussen voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Afstemming onderwijs en Jeugdzorg

Met Jeugdzorg wordt de zorg voor de jeugd in brede zin bedoeld. Hieronder valt bijvoorbeeld ook de Jeugdgezondheidszorg. Er is te weinig afstemming, aansluiting en samenwerking tussen onderwijs en Jeugdzorg. Een bijkomend probleem is de grote hoeveelheid jeugdzorgorganisaties.

2.2 Regionale kenmerken

Samenwerkingsverband PO Rijnstreek:

Alle basisscholen hebben één of meer intern begeleiders die de onderwijszorg coördineren, collegiale consultaties verzorgen, betrokken zijn bij onderwijsinnovatie en incidenteel collega's coachen. Alle basisscholen hebben een zorg die afgestemd is op het (strategisch) meerjarenbeleidplan van het samenwerkingsverband. Dit is gericht op het realiseren van afstemmend onderwijs. Alle scholen participeren in een zorgadviesteam (ZAT) op het niveau van de school of bovenschools.

Intern begeleiders worden jaarlijks geschoold op actuele ontwikkelingen binnen zorg en onderwijs. In het kader van kwaliteitszorg wordt jaarlijks een zorgenquête ingevuld. Op basis van de uitkomsten vindt beleidsontwikkeling plaats. Het samenwerkingsverband kent een 15-tal onderwijszorgarrangementen, zoals opvang neveninstromers, een Plusklas (voor onderpresterende begaafde kinderen). Het samenwerkingsverband heeft één sbo-school met verbrede toelating met open karakter. Het bestuur van het samenwerkingsverband is bestuurlijk verantwoordelijk voor deze school.

Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Midden-Holland & Rijnstreek

- Alle scholen voor vo hebben één of meer functionarissen die belast zijn met het beleid en de coördinatie van de interne zorgstructuur op de school.
- Alle scholen voor vo hebben een zorgparagraaf, welke onderdeel is van het zorgplan van het SWV.
- Alle scholen voor vo hebben een ZAT en participeren in het bovenschoolse ZAT, CTVS (Coördinatieteam Vroegtijdige Schoolverlating) genaamd.

Het SWV VO is belast met het bevorderen van overleg tussen scholen voor vo op het gebied van zorgverbreding en stimuleert de deskundigheidsbevordering.

Het SWV VO verzorgt in lichte mate een vorm van trajectbegeleiding en faciliteert en coördineert tevens de reboundvoorziening.

Uit eerdere onderzoeken ('Dekkende expertise in de regio Rijnstreek', 'Over landkaarten en reizen: een zoektocht naar een gezamenlijk pad') en diverse bijeenkomsten (conferentie 'Overgang po-vo' in mei 2007, samenwerking in de regio in december 2007, informatiebijeenkomst voor MR'en in april 2008) is een beeld naar voren gekomen waar in deze regio de knelpunten zijn en waar ontwikkeling gewenst wordt (zie bijlage 3 voor een overzicht).¹

Uit deze informatie blijkt ook dat de samenwerking al enige tijd geleden in gang is gezet. Deze samenwerking vindt plaats op het niveau van de voorzitter/directeur samenwerkingsverbanden PO en VO met de managers REC's en zorginstellingen. Maar ook op het niveau van uitvoerenden, bijvoorbeeld conferenties voor leerkrachten groep 8 / brugklascoördinatoren en bijeenkomsten voor intern begeleiders / zorgcoördinatoren / werkers in de zorg. Er zijn diverse werkgroepen geformeerd waarin po, vo en so samenwerken rond de overgang van po/vo, de dyslexieproblematiek, de samenwerking tussen ambulante begeleiders, het verbeteren van de overdracht van sbo naar lwoo en PrO. Omdat de problematiek al goed in kaart is gebracht en er al diverse vormen van samenwerking zijn, is het mogelijk om de komende jaren concrete stappen te zetten op weg naar passend onderwijs in de regio.

---

¹ We verwijzen verder naar andere documenten die op aanvraag beschikbaar zijn, onder andere:

- 1 Notitie 'Passend onderwijs verkend in de Rijnstreek' (oktober 2006)
- 2 Onderzoek naar de mogelijkheden tot samenwerking met betrekking tot passend onderwijs in de regio Rijnstreek: 'Over landkaarten en reizen: een zoektocht naar een gezamenlijk pad' (december 2007)
- 3 Intentieverklaring in het kader van passend onderwijs in de regio Rijnstreek (maart 2008)
- 4 Onderzoek 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek' (juni 2008)

2.3 Gezamenlijke activiteiten in de regio tot nu toe

De directeur van het samenwerkingsverband VO Midden-Holland & Rijnstreek en de voorzitter van het College van Bestuur van het samenwerkingsverband PO Rijnstreek hebben in oktober 2006 een gezamenlijke notitie geschreven: 'Passend Onderwijs verkend in de Rijnstreek'. Deze notitie zou betiteld kunnen worden als de gezamenlijke start van passend onderwijs in deze regio.

In het kader van de samenwerking rond passend onderwijs zijn daarna enkele onderzoeken verricht in opdracht van de samenwerkingsverbanden PO en VO:

- a onderzoek naar de mogelijkheden tot samenwerking met betrekking tot passend onderwijs in de regio Rijnstreek: 'Over landkaarten en reizen: een zoektocht naar een gezamenlijk pad' (december 2008);
- b onderzoek: 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek' (juni 2008).

Er is ook een aantal gezamenlijke werkgroepen geformeerd rond de volgende thema's:

- 1 invoering van een DOD (digitaal overdrachtdossier);
- 2 verbetering overdracht zorgleerlingen: overdracht van ZAT naar ZAT;
- 3 ontwikkeling van een dyslexieprotocol rond de overgang po en vo;
- 4 ontwikkeling van een kwaliteitskaart rond de overdracht van leerlingen;
- 5 verbetering van overdracht sbo – lwoo/PrO;
- 6 ontwikkeling van een aanpak voor de overgang voerschoolse periode naar po.

Rond de bovengenoemde activiteiten hebben diverse bijeenkomsten plaatsgevonden:

- miniconferentie rond de overgang po-vo van zorgleerlingen (31 mei 2007) voor alle betrokkenen bij de overgang uit po, vo, so en de zorginstellingen;
- bijeenkomst met bestuurders po/vo/so/zorginstellingen betreffende rapportage mogelijkheden tot samenwerking (13 december 2007);
- informatiebijeenkomst voor MR-leden uit het po en so (2 april 2008);
- informatiebijeenkomsten over de ontwikkelingen in de regio voor directeuren, intern begeleiders, zorgcoördinatoren en vertegenwoordigers van zorginstellingen (3 juni 2008, 5 juni 2008, 22 september 2008).

3 Ambitie en doelstellingen

3.1 Ambitie

Betrokken partijen willen bouwen aan een stelsel van onderwijsvoorzieningen waarbij sprake is van een flexibele inrichting van speciale onderwijszorg. Deze onderwijszorg wordt zowel binnen de school als bovenscholts aangeboden, waardoor scholen in staat zijn aan de zorgplicht te voldoen. Dit betekent dat leerlingen op basis van een geformuleerde hulpvraag en een eenduidige indicatiestelling worden geplaatst in de voor de leerling meest geschikte, door de ouders gewenste en (zo mogelijk) meest thuisnabije onderwijs(zorg)voorziening. Daarbij wordt gezocht naar een structuur die laagdrempelig, eenvoudig en transparant is. Het systeem zal vraaggericht zijn, de ontwikkeling van het kind centraal stellen en doelgerichte samenwerking tussen ouders, kind en school realiseren. Ouders en leerlingen kunnen zonder wachtlijsten en langdurige indicatie-procedures, via één loket, snel een passend onderwijsaanbod krijgen namens alle samenwerkende partijen in deze regio.

Het accent zal gelegd worden bij het po/so en vo/vso, maar afstemming met het mbo zal er eveneens bij betrokken worden vanuit het streven om de doorlopende leer- en zorglijn po-vo en mbo te realiseren.

Iedere partij heeft afzonderlijk de verantwoordelijkheid om in gezamenlijkheid met andere partijen te werken aan de realisatie van onderwijs- en onderwijszorgarrangementen op maat. Iedere partij streeft daarbij realisatie van het integratiemodel na.

Dat betekent dat adequate speciale onderwijszorg waar mogelijk binnen de reguliere setting wordt aangeboden (basiszorg). Daarnaast wordt speciale onderwijszorg in integrale, verspreide voorzieningen (evenwichtig in de regio) aangeboden (breedtezorg). Ten behoeve van zeer complexe problematieken is er onderwijszorg in gespecialiseerde regionale voorzieningen (dieptezorg).

3.2 Betrokkenheid ouders, onderwijs en zorg

Ouders, onderwijsinstellingen en instellingen voor zorg en jeugdhulpverlening beschouwen elkaar als onmisbare partner bij het realiseren van adequate onderwijszorgarrangementen in alle betrokken werkvelden op zowel individueel, lokaal als regionaal niveau.

In de situatie die met passend onderwijs wordt nagestreefd zijn de ouders gelijkwaardige gesprekspartners binnen de lokale onderwijszorgstructuur en rond de onderwijszorg voor hun kind(eren). Het gaat hierbij zowel om het individuele als om het collectieve belang van kinderen die onderwijszorg behoeven en hun ouders.

Het is een recht van ouders als verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen.

Voor passend onderwijs hebben leraren de ouders nodig als pedagogische partners.

Opvoeding thuis en op school wordt dan goed op elkaar afgestemd. Leraren en ouders kunnen in samenwerking zo gunstig mogelijke voorwaarden voor de ontwikkeling van kinderen scheppen.

Onder partnerschap wordt verstaan een proces waarin school, jeugdzorg en ouders er op uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage aan de opvoeding van het kind op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van het kind te bevorderen. Hiervoor is echte dialoog tussen school, jeugdzorg en ouders nodig.

3.3 Doelstellingen

Om genoemde ambitie te realiseren formuleert het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek de volgende doelstellingen:

- Voor alle leerlingen toegang tot kwalitatief passend onderwijs.
- Onderwijs dat werkt aan een ontwikkelingsperspectief van leerlingen op basis van handelingsgerichte diagnostiek.
- Een transparante onderwijs(zorg)structuur binnen de regio, met betrokkenheid van onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel, onder andere blijkend uit een kwaliteitszorgsysteem.
- Er zijn vormen van individuele ouderondersteuning en collectieve belangenbehartiging van ouders in het kader van zorg voor leerlingen.
- Door schoolbesturen zijn formele en sluitende afspraken gemaakt om met elkaar en met externen de betreffende onderwijs(zorg)structuur in te vullen.
- De onderwijs(zorg)structuur in de regio kenmerkt zich door eenvoud, snelheid van handelen en flexibiliteit en in ieder geval één loket.
- Realiseren van de doorlopende leer- en zorglijnen po-vo en mbo.

Schoolbesturen leggen binnen dit regionale netwerk (horizontale en verticale) verantwoording af over de effectiviteit en efficiëntie van de onderwijs(zorg)structuur.

3.4 Strategie

Samenwerking is alleen zinvol tussen partners die samen tot meer in staat zijn dan alleen.

Samenwerking tussen partijen is het meest effectief vanuit een heldere en transparante regie, maar met respect voor de aanvullende kwaliteiten van elke samenwerkingspartner.

Bij verandering van leerlingenstromen en de daarmee gepaard gaande verschuiving van de behoefte aan expertise/menskracht en middelen zijn zij bereid dat te doen wat nodig is om werkgelegenheid en expertise van elkaars medewerkers te behouden c.q. veilig te stellen.

Er worden middelen (onder andere vanuit de aanvraag veldinitiatief) ter beschikking gesteld om de projectleiding en de werkgroepbijeenkomsten te bekostigen.

3.5 Speerpunten

Het proces om te komen tot passend onderwijs in deze regio is complex. Het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek wil in de veelheid van activiteiten een heldere focus hebben en formuleert daarom de volgende speerpunten:

- 1 Voor alle betrokkenen, maar vooral voor de uitvoerenden, wordt 'leren van en met elkaar' gestimuleerd en ondersteund.
- 2 Leraren en ouders (en zo mogelijk leerlingen) worden betrokken bij de uitwerking van de thema's.
- 3 Knelpunten moeten opgelost worden, zo snel mogelijk, zonder de consequenties van deze oplossingen op langere termijn uit het oog te verliezen.
- 4 Passend onderwijs werkt als mensen en systemen 'verbonden' worden. Dat betekent niet meer structuren, meer bureaucratie, maar minder regels, korte, snelle en heldere procedures. Uitgangspunt is: grenzen (= regels) stellen om ruimte te kunnen bieden.

Deze speerpunten worden door de projectgroep gehanteerd als leidraad bij de keuze en invulling van de activiteiten. Ook aan de werkgroepen wordt gevraagd om deze speerpunten terug te laten komen in hun werkplan.

4 Uitwerking van de thema's

4.1 Uitwerking zorgplicht

Korte omschrijving

Zorgplicht staat centraal in passend onderwijs. Immers, een knelpunt van de huidige situatie is dat door onder meer de verschillen in zorgsystemen, inclusief indicaties en middelen, leerlingen tussen wal en schip vallen, met als gevolg thuiszitters, wachtlijsten en een onvoldoende adequate invulling van de leerlingenzorg.

De zorgplicht is omschreven als:

Ieder schoolbestuur heeft de verantwoordelijkheid een passend onderwijszorgarrangement aan te bieden aan iedere leerling die zich bij een school van dat schoolbestuur aanmeldt of bij een school van dat bestuur is ingeschreven. Als een school een bepaald arrangement niet zelf in huis heeft, moet het bestuur van die school in samenwerking met besturen die dit arrangement wel kunnen aanbieden zorgen dat de leerling dat onderwijsarrangement wel krijgt.

Wie gaan ermee aan de slag?

Initiatieven en voorstellen zullen vanuit de Projectgroep Passend Onderwijs Regio Rijnstreek komen.

Wat willen we weten?

- Welke juridische constructie is nodig om de zorgarrangementen tussen de scholen / voorzieningen te regelen?
- Bij wie of waar kan men terecht met vragen over onderwijszorgarrangementen?
- Hoe worden alle leerlingen 'in beeld' gehouden (registratiesystemen)?
- Hoe kunnen we regie voeren op de invulling van zorgplicht?

Succesindicatoren

Regeling voor zorgplichtafspraken tussen besturen

Registratiesysteem voor alle leerlingen in de regio

Alle leerlingen onderwijszorg arrangementen

Meerjarenplanning

- Oktober 2009: conceptafspraken zorgplicht in de regio
- November 2009: ondertekening afspraken zorgplicht in de regio door besturen

Inzet van middelen

- € 10.000,-: ondersteuning projectgroep

4.2 Bestuurlijke aansturing en vormgeving van het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek

Korte omschrijving

In de regio Rijnstreek zullen de betrokken partijen met elkaar afspraken moeten maken over de inrichting van het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek.

Wie gaan ermee aan de slag?

Initiatieven en voorstellen zullen vanuit de Projectgroep Passend Onderwijs Regio Rijnstreek komen.

Wat willen we weten?

- Blijven de samenwerkingsverbanden PO en VO in de huidige vorm in stand of wordt er gekozen voor een samenwerkingsvorm?
- Hoe wordt vorm gegeven aan de samenwerking met de REC's?
- Hoe wordt vorm gegeven aan de samenwerking met de zorginstellingen?
- Welke aansturing op regionaal niveau is nodig en hoe?

Succesindicatoren

- Samenwerkingsafspraken op regionaal niveau
- Inrichting van een Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek

Meerjarenplanning

- September 2009: voorstel inrichting Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek
- November 2009 ondertekening samenwerkingsafspraken door besturen

Inzet van middelen (per kalenderjaar)

- € 7.500,-: onderzoek samenwerkingsvormen

4.3 Kwaliteit van voorzieningen / onderwijsaanbod / zorg

Korte omschrijving

Zicht op kwaliteit: er is door alle partners vastgesteld wat de gewenste kwaliteit van zorg in de regio moet zijn. Voor alle partners is er zicht op de geleverde kwaliteit door het gebruik van instrumenten, zoals bijvoorbeeld ZEK (zelfevaluatiekader), kwaliteitskaart Passend Onderwijs.

Reeds beschikbaar/lopend

- Jaarlijkse zorgenquête samenwerkingsverband PO
- Project 'Afstemming samenwerkingsverband PO'
- Aanbod 'Zorgarrangementen samenwerkingsverband PO'

Wie gaan ermee aan de slag?

- Initiatiefvoorstellen: Projectgroep Passend Onderwijs Regio Rijnstreek
- Alle werkgroepen krijgen de opdracht om het onderwerp 'kwaliteit' mee te nemen in hun plannen
- Verantwoordelijkheid: schoolleiders/besturen

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Wat is kwaliteit? Wat zijn de kritische succesfactoren?
- Welke leerlingenzorg kan er geboden worden in een reguliere setting en wanneer komt een speciale setting in zicht?
- Hoe verhouden basiszorg – breedtezorg – dieptezorg zich tot elkaar in deze regio?

- Doorlichten van de zorgstructuur voortgezet onderwijs: wat werkt?
Hoe kan de ondersteuning van zorgcoördinatoren vo worden verbeterd?

Succesindicatoren

- Een gevarieerd aanbod professionalisering voor individuele leraren en voor teams afgestemd op de vragen van de scholen en passend bij de visie op zorg in deze regio.
- Een programma 'Leren van elkaar' met onder andere de mogelijkheid om 'good practice' in de regio te benutten met nadruk op 'handen in de klas'.
- Gebruik van één of meer zelfevaluatie-instrumenten: een kwaliteitskaart Passend Onderwijs in deze regio, ZEK, collegiale bezoeken en gesprekken met directies/intern begeleiders/zorgenquête.

Meerjarenplanning

- Mei 2009: aanbod professionalisering
- Februari 2009: programma 'Leren van elkaar' gaat van start
- Schooljaar 2009/2010: gebruik zelfevaluatie-instrument door po/vo en so

Inzet van middelen

- € 30.000,-: kosten vervanging ten behoeve van deelname aan activiteiten 'Leren van elkaar'
- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.

4.4 Versterking en verbetering van de basiszorg, waaronder deskundigheidsbevordering en organisatie van de zorg in de klas en in de school

Korte omschrijving

Voor het daadwerkelijk realiseren van een passend onderwijszorgaanbod voor alle leerlingen is het essentieel dat scholen en leraren weten:

- hoe zij het onderwijsaanbod (vroegtijdig) kunnen aanpassen als de ontwikkeling van een leerling stagneert;
- welke ondersteuning zij voor die leerlingen nodig hebben en in kunnen zetten.

Uit de inventarisatie 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek' en de gesprekken met betrokkenen komt naar voren dat versterking en verbetering van de basiszorg de prioriteit moet krijgen bij de ontwikkelingen richting passend onderwijs. Met de onderwijsgeevenden onderzoeken hoe in onze regio het 'integratiemodel' gerealiseerd kan worden.

Reeds beschikbaar/lopend

- Rapport 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek'
- Rapport 'Zorglijnen in en rond de basisscholen' (met beslissingsschema's)

Wie gaan ermee aan de slag (werkgroep)?

- Barend Verkerk (directeur samenwerkingsverband VO) – 'trekker'
- Jan Willem Bos (voorzitter CvB samenwerkingsverband PO) – 'trekker'
- Vertegenwoordigers uit po en vo

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Hoe komen we tot een goede afstemming met de besturen?
- Wat heeft de leraar nodig om passend onderwijs te kunnen geven? Waaraan is behoefte op de werkvloer?
- Hoe kunnen leraren in po, vo en so van elkaar leren?
Hoe zorgen we voor maatwerktrajecten voor doelgroepen die om een eigen aanpak vragen?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat pedagogisch, didactische, sociaal-emotionele en opvoedingsondersteunende diensten dicht bij de school, laagdrempelig en direct beschikbaar zijn voor leraren, ouders en leerlingen?
- Hoe zorgen we ervoor dat leraren en ondersteuners elkaars kwaliteiten kennen en die gericht inzetten?

Succesindicatoren

- Een (digitaal) overzicht van de beschikbare expertise in de regio.
- Kenniskringen gericht op specifiek handelen.
- Uitwisselingsprogramma (stageplaatsen) voor leraren po, vo en so.
- Voorbeelden van good practice worden verzameld en bekend gemaakt (onder andere op de website).
- Professionaliseringsaanbod voor leraren.
- De kwaliteit van handelingsplannen, groepsplannen en groepswerkplannen is goed en beschreven in gedragstermen voor leerlingen en leerkrachten.
- Leraren beschikken over voldoende kennis betreffende specifieke stoornissen of afwijkend gedrag en weten hoe daar vaardig mee om te gaan in de klassensituatie.
- De doelen zijn beschreven in termen van te bereiken gewenst gedrag. Leraren denken zelf na over de gewenste doelen en gebruiken de uitkomsten van handelingsgerichte diagnostiek.
- Leraren beschikken over een goed klassenmanagement, zodat zij binnen de eigen groep/les kunnen differentiëren, zowel naar leerinhoud als naar organisatie en planning.

Meerjarenplanning

- Januari 2009: digitaal overzicht beschikbare expertise
- Mei 2009: aanbod professionalisering
- Schooljaar 2009/2010: uitwisselings- c.q. stageprogramma
- Schooljaar 2009/2010: start kenniskringen
- Mei 2009: de website(s) wordt ingezet ten behoeve van uitwisseling van good practice

Inzet van middelen

- € 5.000,-: digitaal overzicht expertise
- € 2.000,-: aanbod professionalisering
- € 6.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.

4.5 Overgangsmomenten – doorlopende zorglijnen

Korte omschrijving

Een doorgaande lijn in zorg en onderwijs is van belang zodat een kind/jongere niet de negatieve effecten ondervindt van een breukvlak zodra hij of zij naar een andere vorm van

onderwijs gaat. Met name voor kwetsbare jeugdigen is dit van belang. De opeenvolgende (onderwijs)instellingen moeten goed geïnformeerd zijn over de ontwikkeling van het kind in zijn/haar omgeving en de wijze waarop eerdere zorg en onderwijs is geboden. Die opvolging van signalen vraagt zowel om adequate en zorgvuldige informatieoverdracht, als om actieve handelingsadvies naar ontvangende instellingen. Dit geldt zowel in de opvolging van de voorschoolse periode naar het onderwijs, als tussen de verschillende onderwijsvormen, als tussen de verschillende lokale zorgstructuren, zoals bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin en veiligheidsnetwerken.

4.5.1 Overgang voorschoolse periode – basisschool

Reeds beschikbaar/lopend

- Scholing van leidsters op het gebied van observeren, signaleren, registreren en het gebruik van het 'Ontwikkel Volgstelsel voor Peuters'.

Wie gaan ermee aan de slag?

- Een werkgroep waarin in ieder geval vertegenwoordigers van de Stichting Peuterspeelzalen, de Stichting KOM Erbij, CJG/JGZ en het primair onderwijs zitting hebben.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Opvolging van signalen peuterspeelzalen/kinderdagverblijven in het po.
- Preventieve melding van signalen uit ouder- en kindzorg (JGZ/CJG) in het po.
- Hoe is de overgang mkd naar basisonderwijs geregeld?

Succesindicatoren

- Protocol voor het signaleren, een signaleringslijst en een overdrachtsformulier van peuterspeelzalen naar basisscholen.
- Warme overdracht zorgleerlingen van voorschool naar basisschool (Zat 0-4 – ZAT po)

Meerjarenplanning

- Maart 2009: protocol signaleren en signaleringslijst psz – basisschool
- Juni 2009: overdrachtsformulier psz – basisschool
- Met ingang van het schooljaar 2009/2010: warme overdracht van zorgleerlingen

Inzet van middelen

- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep /vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
- € 2.000,-: opmaak en verspreiding protocol, signaleringslijst en overdrachtsformulieren

4.5.2 Overgang po-vo

Reeds beschikbaar/lopend

- Digitaal overdrachtdossier
- Warme overdracht zorgleerlingen: ZAT po – ZAT vo
- Warme overdracht sbo – lwoo/pro
- Kwaliteitskaart po/vo
- Dyslexieprotocol po/vo

- Bavocommissie
- Overdrachtsprocedure sbo – lwoo/PrO
- Onderzoek internaliserende problematiek en de overgang po/vo.
- Document 'Doorlopende zorglijnen in de basisschool' samenwerkingsverband PO

Wie gaan ermee aan de slag?

- Een werkgroep met vertegenwoordigers po,so en vo onder leiding van een extern deskundige.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Afstemming rond overdracht gegevens zorgleerlingen.
- Betere overgang sbo naar praktijkonderwijs.
- Aandacht voor risicofactoren bij de keuze:
  - aandacht voor advies kaderberoepsgerichte leerweg;
  - aandacht voor sociaal-emotionele factoren bij het keuzeproces voor een vo-school;
  - aandacht voor gevolgen personele wisselingen van leraren groep 8;
  - samenbrengen en stroomlijnen van huidige activiteiten.

Succesindicatoren

- De kwaliteitskaart po/vo wordt gehanteerd door alle aangesloten schoolbesturen po en vo.
- Het dyslexieprotocol po/vo wordt gehanteerd door alle aangesloten schoolbesturen po en vo.
- Ouders en kinderen maken een juiste keuze voor een school van voortgezet onderwijs.

Meerjarenplanning

- In het schooljaar 2008/2009 wordt proef gedraaid met de kwaliteitskaart po/vo.
- Met ingang van het schooljaar 2009/2010 hanteren alle scholen in de regio de kwaliteitskaart po/vo.
- In het schooljaar 2008/2009 wordt het dyslexieprotocol po/vo in gebruik genomen.
- Met ingang van het schooljaar 2009/2010 hanteren alle scholen in de regio het dyslexieprotocol po/vo.
- Vanaf het schooljaar 2010/2011 is het percentage leerlingen in het 3e jaar voortgezet onderwijs dat is afgestroomd of opgestroomd in vergelijking met het schoolkeuzeadvies van de basisschool teruggebracht naar 20%.

Inzet van middelen

- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
- € 2.000,-: opmaak en verspreiding kwaliteitskaart
- € 2.000,-: opmaak en verspreiding dyslexieprotocol

4.5.3 Overgang vo-mbo

Korte omschrijving

De aansluiting van met name vmbo-leerlingen naar het mbo moet worden versterkt.

Dat houdt in dat er een goede voorlichting ten aanzien van de studie- en beroepskeuze moet komen, onder andere met medewerking van het bedrijfsleven.

Daarnaast moet er een goede overdracht zijn van zorgleerlingen.

Dit alles moet de schooluitval beperken en leerlingen betere opleidingskansen bieden.
De scholen voor vo en de ROC's hebben daartoe het convenant VSV 2007-2011 ondertekend.

Reeds beschikbaar/lopend

- Ondertekening van het convenant VSV door OCW, RMC Zuid-Holland Oost, de ROC's en de vo-scholen.

Wie gaan ermee aan de slag?

- Een werkgroep met vertegenwoordigers uit vo, ROC (ID College) onder leiding van een extern deskundige.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Doorgaande onderwijsleerlijnen en kwalificatiesystemen tussen vmbo en mbo.
- Overdracht informatie over zorgleerlingen in standaardprocedure van vo naar mbo.
- Aansluiting arbeidsmarkt – voortijdig schoolverlaten.
- Overgang praktijkonderwijs – mbo.
- Wat zijn in onze regio de cijfers/gegevens met betrekking tot uitval bij de overgang van vmbo naar mbo?

Succesindicatoren

- Voor iedere leerling die het voortgezet (speciaal) onderwijs verlaat is er een aanbod van diploma- of certificeringsgericht onderwijs, variërend van (modulaire) certificaten binnen branchegerichte trajecten, Arbeidsmarkt Kwalificerend Assistent-trajecten tot en met vmbo-, havo- en vwo-kwalificatie.
- Er worden door samenwerking tussen vmbo en mbo nieuwe onderwijsvormen / voorzieningen gecreëerd om de uitval van vmbo naar mbo te beperken.

Meerjarenplanning

- Maart 2009: overzicht van schooluitval bij overgang vmbo en mbo en inzicht in oorzaken
- Schooljaar 2009/2010: pilots rond overgang vmbo-mbo
- Schooljaar 2010/2011: uitwerking en verspreiding succesvolle pilots

Inzet van middelen

- € 6.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
- € 7.000,-: onderzoek schooluitval rond overgang vmbo-mbo

4.5.4 Overgang regulier onderwijs – andere onderwijsvoorzieningen

Naast bovengenoemde overgangsmomenten zijn er nog een aantal overgangsmomenten die onder de loep genomen zullen worden:

- de overgang van Herstart/Rebound naar het reguliere onderwijs;
- van speciaal onderwijs naar regulier onderwijs;
- van regulier onderwijs naar speciaal onderwijs.

De vragen en knelpunten rond deze overgangsmomenten zullen nog worden uitgewerkt.

Inzet van middelen

- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep/vervanging werkgroepleden/ vergaderkosten e.d.

4.6 Onderwijszorgarrangementen in de regio

Korte omschrijving

Het regionale netwerk heeft een onderwijscontinuüm ingericht binnen de wettelijke kaders, zodat een gevarieerd aanbod ontstaat. Voor elke leerling is er een plek op een school: er komen geen leerlingen meer thuis te zitten zonder onderwijsaanbod. Als leerlingen op een wachtlijst komen te staan, voorzien de samenwerkende partijen in een goede tussentijdse begeleiding.

Passend onderwijs beoogt meer kinderen een passend aanbod aan onderwijs en zo nodig speciale onderwijszorg te bieden dat zo thuisnabij als mogelijk is. Wanneer die extra zorg niet beperkt wordt tot de onderwijszorg, maar ook het aanbod van de lokale voorzieningen en de jeugdzorg hieraan gekoppeld kunnen worden, kan voor nog meer kinderen een beter passend onderwijszorgarrangement geboden worden.

Reeds beschikbaar/lopend

- Integrale voorziening Rebound / Herstart / Op de Rails, met centrale toelatingscommissie.
- Trajectbegeleiding voortgezet onderwijs.
- Expertisecentrum samenwerkingsverband Rijnstreek
- Samenwerking ambulante diensten REC 2, 3 en 4.
- Rapport 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek'.
- Protocol 'Voorkomen ziekteverzuim van kinderen ter voorkoming van thuiszitten'; samenwerkingsverband PO.

Wie gaan ermee aan de slag?

- Een werkgroep met vertegenwoordigers van po, vo en so.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Preventieve ambulante begeleiding.
- Optimalisering inzet LGF
- Handelingsplannen (ook juist op overgangsmomenten).
- Afstemming werkwijze AB.
- Werken met regioteams.
- Samenwerkingsvormen (clusteroverstijgend) so.
- Welke onderwijszorgarrangementen zijn nodig om meer en betere breedtezorg te bieden?
- Hoe kunnen de onderwijszorgarrangementen zo goed mogelijk op elkaar afgestemd worden?
- Tussenvormen deels eigen groep, deels speciale voorziening binnen of buiten de school:
  - (Rebound, anti-klas, special class);
  - kind in klas (volledige integratie);
  - kind in school (parttime integratie);
  - kind in school (ruimtelijke integratie);
  - voorziening jonge risicokinderen cluster 4 + sbo;
  - hulpverleners mee laten werken in reguliere of speciale groepen.
- Wat zijn de ervaringen met 'zorggroepen' op lokaal niveau?

Succesindicatoren

- Centrale voorlichting en aanmelding voor ambulante zorg.
- Een gezamenlijk document van de ambulante dienst met daarin opgenomen:
  - aanmeldingsprocedure;
  - de te leveren zorg;
  - tijdsbesteding;
  - verplichtingen van de zorgaanbieder en de ontvangende school (voor ouders en voor onderwijsgeevenden).
- Afspraken over termijnen vanaf 'melding' tot realisatie van passend onderwijs, bijvoorbeeld: maximaal 1 maand na toekenning van de beschikking start de ambulante begeleiding.
- Inrichting van een time-out- c.q. reboundvoorziening voor basisschoolleerlingen aansluitend bij de huidige integrale voorziening voor Rebound / Herstart / Op de Rails.

Meerjarenplanning

- Met ingang van het schooljaar 2009/2010 centrale voorlichting en aanmelding voor ambulante zorg
- In het schooljaar 2008/2009 diverse pilots met onderwijszorgarrangementen
- Vanaf januari 2009 snellere ambulante begeleiding
- Met ingang van het schooljaar 2009/2010 een reboundvoorziening voor het basisonderwijs

Inzet van middelen

- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
- € 10.000,-: opzetten van 'centraal punt' voor voorlichting en aanmelding
- € 15.000,-: opzet van pilots onderwijszorgarrangementen

4.7 Aanmeldloket en harmonisering indicatiestelling

Korte omschrijving

Om indicaties voor jeugdzorg, AWBZ-zorg en speciaal onderwijs te verkrijgen moeten aparte indicatietrajecten worden doorlopen. Soms gebeurt dat gelijktijdig. Vaker na elkaar: nadat het speciaal onderwijs is begonnen blijkt dat aanvullende zorg noodzakelijk is, of vice versa.

De indicatietrajecten voor zorg en speciaal onderwijs staan nu vaak volledig los van elkaar.

Het gevolg:

- de zorgvraag en de achterliggende problematiek worden tweemaal én vanuit twee verschillende perspectieven beoordeeld: vanuit onderwijs en vanuit zorg. Een integrale beoordeling van de vraag ontbreekt, een integraal antwoord daardoor ook;
- ouders krijgen te maken met twee indicatietrajecten en daarmee onnodige administratieve lasten: twee instanties, twee contactpersonen, twee verschillende procedures, twee keer informatie verstrekken, twee keer wachten.

Integrale indicaties voor zorg en onderwijs verdienen daarom de voorkeur, zowel vanuit inhoudelijke overwegingen als vanuit klantvriendelijkheid en doelmatigheid. Kinderen en hun ouders moeten daarbij kunnen rekenen op één geïntegreerd indicatietraject dat zorgt dat:

- de beschikbare informatie gedeeld wordt (*fase 1*);
- de indicatiebesluiten op elkaar zijn afgestemd (*fase 2*);
- de benodigde ondersteuning vanuit zowel zorg als onderwijs in samenhang wordt geleverd (*fase 3*).

De indicatieprocedures van de samenwerkingsverbanden PO/VO en de REC's worden aaneengeschaakeld zodat er als het ware één loket ontstaat voor de indicatiestelling. Besluitvorming over indicaties vindt (tot 2011) plaats door de wettelijk voorgeschreven organen (PCL, RVC en CVI). Binnen het regionale netwerk zijn afspraken gemaakt over de voorbereiding van de indicatiestelling en vooral ook over de plaatsing. Daardoor hoeven ouders niet meer zelf op zoek te gaan naar passende hulp in de veelheid van voorzieningen. Voor de indicatiestelling van leerlingen die ook (jeugd)zorg nodig hebben wordt gewerkt volgens het kader integraal indiceren.

Reeds beschikbaar/lopend

- Werkgroep harmonisering indicatiestelling Zuid-Holland.
- CTVS Rijnstreek, waaronder de Centrale Beoordelings- en Toetsingscommissie voor Herstart, Op de Rails en Rebound.

Wie gaan ermee aan de slag?

- Een werkgroep Harmonisering indicatiestelling Zuid-Holland (deze werkgroep is al aan de slag).
- Een werkgroep die de 'doorvertaling' naar de Rijnstreeksituatie oppakt.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Op welk regionaal niveau worden welke afspraken gemaakt?
- Hoe kan één loket naar buiten (aanmeldloket) zo snel mogelijk gerealiseerd worden voor de regio Rijnstreek?
- Hoe kan de indicatiestelling beter afgestemd worden?
Het streven is de afstemming over papierstraat en samenwerking in het najaar te bespreken en vanaf 2009 volgens de nieuwe afspraken te gaan werken.
- Zicht op het aantal en de profielen van de risicoleerlingen.
- Hoe kunnen we zorgen voor een tijdige aanmelding van leerlingen (zodat leerlingen niet te lang onvoldoende onderwijszorg ontvangen in het reguliere onderwijs)?

Succesindicatoren

- Eén centraal loket voor aanmelding voor indicatie. Achter dit loket bevindt zich expertise van alle onderwijsindicatietrajecten.
- Een gezamenlijke brochure over de verschillende indicatiestellingen voor ouders en onderwijsgeevenden.
- Een basisdossier voor alle indicaties.
- Een gestandaardiseerde documentenstroom.

Meerjarenplanning

Nog nader te bepalen in overleg met de werkgroep Harmonisering indicatiestelling Zuid Holland.

Inzet van middelen

- € 10.000,-: ondersteuning werkgroep Indicatiestelling

4.8 'Tussen wal en schip'

Reeds beschikbaar/lopend

- Gedragswerk in deze regio. In dat verband zijn de risicoleerlingen in het schooljaar 2007-2008 in kaart gebracht.
- Voorkomen van schoolverzuim – samenwerkingsverband PO.

Wie gaan ermee aan de slag

- Een werkgroep met vertegenwoordigers van de zorginstellingen en functionarissen die in de onderwijspraktijk te maken hebben met 'uitvalproblematiek'.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Wie is verantwoordelijk voor de problematiek die op tafel komt?
- Welke afspraken zijn nodig om deze casus goed aan te pakken?
- Hoe kunnen dergelijke situaties voorkomen worden c.q. beter worden aangepakt?
- Bespreking van 'tussen wal en schip'-leerlingen en zoeken naar adequate, structurele oplossingen volgens Zorgtafel – gedragswerk – A-team.

Succesindicatoren

- Er komt een overzicht van leerlingen die thuis zitten en/of tussen wal en schip dreigen te raken.
- Er zijn onderwijszorgarrangementen voor deze leerlingen om hen van goed onderwijs en/of begeleiding te voorzien, met name bij de overgangsmomenten.

Meerjarenplanning

- April 2008: overzicht van leerlingen die thuiszitten / dreigen te zitten
- Schooljaar 2009/2010: pilots met onderwijszorgarrangementen voor deze kinderen
- Vanaf het schooljaar 2010/2011: invoering van de succesvolle onderwijszorgarrangementen

Inzet van middelen

- € 8.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.

4.9 Verzuimproblematiek en voortijdig schoolverlaten

Korte omschrijving

De verzuimproblematiek staat volop in de aandacht. Vanuit landelijk en gemeentelijk beleid worden er activiteiten ondernomen om deze problematiek terug te dringen. In het kader van passend onderwijs is het gewenst om deze activiteiten af te stemmen. Uit het inventarisatieonderzoek 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek' blijkt dat de problematiek ook nog niet goed in kaart is gebracht in deze regio. Er zal een relatie worden gelegd met de regionale projecten (er lopen nu 2 initiatieven) rond 'voortijdig schoolverlaten' in de regio.

Reeds beschikbaar/lopend

- Protocol 'Voorkomen schoolverzuim voor het primair onderwijs'.
- Onderzoek 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek'.

Wie gaan ermee aan de slag?

- Een werkgroep met spilfunctionarissen (ambtenaar Leerplicht, functionaris RMC en vertegenwoordigers po en vo).

Wat willen we weten? (gewenste opbrengsten)

- Afstemming met lopende initiatieven.
- Lijst van thuiszitters en dreigende thuiszitters.
- Afspraken over het 'updaten' van deze lijsten.
- Arrangementen voor deze doelgroep.
- Afspraken op schrift om thuiszitters te voorkomen.

Succesindicatoren

- Er zit geen kind meer thuis.

Meerjarenplanning

- April 2008: overzicht van leerlingen die thuiszitten / dreigen te zitten
- Oktober 2009: afspraken over bijhouden gegevens en voorkoming van thuiszitten
- Schooljaar 2009/2010: pilots onderwijszorgarrangement voor (dreigende) thuiszitters
- Vanaf schooljaar 2010/2011: geen leerling meer thuis.

Inzet van middelen

- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
- € 2.000,-: overzicht (dreigende) thuiszitters
- € 10.000,-: pilots onderwijszorgarrangementen

4.10 Collectieve en individuele betrokkenheid van ouders

Korte omschrijving

Ten behoeve van het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek wordt op zeer korte termijn een ouderplatform ingericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de landelijke ouderorganisaties en -verenigingen of regionale afdelingen daarvan en vanuit (G)MR'en van scholen. Dit wordt vooralsnog een informeel georganiseerd platform dat stimuleert dat ouders op alle niveaus betrokken zijn bij de inrichting van passend onderwijs in de regio.

Wenselijke situatie: ouders spelen structureel als gelijkwaardige gesprekspartners hun rol binnen de regionale onderwijszorgstructuur en de onderwijszorg voor hun kind(eren).

Reeds beschikbaar/lopend

- Centrale en gezamenlijke voorlichting over passend onderwijs aan ouders van geledingen GMR van po, (v)so en vo.

Wie gaan ermee aan de slag?

- Alle werkgroepen krijgen als taak om betrokkenheid van ouders te realiseren.
- Daarnaast zal een aparte werkgroep met ouders en vertegenwoordigers van alle onderwijswerkvelden aan de slag gaan om voorstellen te formuleren om op individueel en collectief niveau ouders te betrekken bij passend onderwijs in deze regio.

Wat willen we weten? (Gewenste opbrengsten)

- Als collectief: themaraad of platform.
Gespreksonderwerpen: bijvoorbeeld toelatingsgarantie rechten en plichten, trajectbegeleiding, inzichtelijke zorgstructuur, handelingsplanning.
- (Onafhankelijke) ondersteuning van individuele ouders.

Succesindicatoren

- Informatie specifiek gericht op ouders op de website.
- Een regionaal ouderplatform waarin ouders meedenken bij de inrichting van passend onderwijs in de regio.
- Ondersteuningsstructuur voor ouders van zorgleerlingen.

Meerjarenplanning

- Ouders betrokken bij activiteiten vanaf 1 januari 2009
- Vanaf september 2009: regionaal ouderplatform
- Schooljaar 2009/2010: inrichting ondersteuningstructuur voor ouders

Inzet van middelen

- € 5.000,-: ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
- € 5.500,-: voorlichtingsactiviteiten voor ouders

5 Aanpak en werkwijze: activiteitenplan met huidige en gewenste resultaten

---

5.1 Werkwijze

De projectgroep Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek stelt werkgroepen in. Iedere werkgroep stelt een werkplan op (zie 5.4). De werkgroepen rapporteren één keer per kwartaal aan de projectgroep. In de rapportage wordt beknopt aangegeven wat de resultaten (gerelateerd aan het werkplan) zijn en op welke dilemma's/knelpunten de werkgroep is gestuit. Daarnaast zal de projectgroep ook zelf initiatieven nemen en activiteiten ontplooiën.

De projectgroep coördineert de activiteiten van de werkgroepen en zorgt voor afstemming en verspreiding van mogelijke opbrengsten.

De projectgroep zal de uitkomsten van de werkgroepen ook benutten bij het formuleren van een voorstel voor de inrichting van het regionale netwerk.(thema 2). Dit voorstel wordt aangeboden aan de ondertekenaars van de intentieverklaring ter vaststelling. Daarna gaat iedere afzonderlijke partner met dit voorstel naar de eigen achterban. Indien gewenst kunnen voor bijvoorbeeld leden van de MR, ouders en leraren bijeenkomsten worden georganiseerd door de projectgroep. De uitkomsten van de achterbanraadplegingen worden besproken door de projectgroep met de betrokken partijen (ondertekenaars intentieverklaring). Nadat het voorstel op basis van deze bespreking is bijgesteld, wordt dit voorstel omgezet in een samenwerkingsovereenkomst met plan van aanpak waarin beschreven staat hoe in de regio Rijnstreek passend onderwijs wordt gerealiseerd.

Omdat dit traject geruime tijd in beslag neemt en het heel belangrijk is dat er niet alleen gewerkt en gedacht wordt over toekomstige mogelijkheden, maar vooral actuele en praktische problemen worden opgelost, krijgen de werkgroepen nadrukkelijk de opdracht om voorstellen voor 'oplossingen' direct bij de projectgroep neer te leggen en waar mogelijk en wenselijk direct in de praktijk ermee aan de slag te gaan.

De taak van de projectgroep is na ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst beëindigd. Er kan een stuurgroep (of een andere vorm van aansturing) worden ingesteld om het opgenomen plan van aanpak te laten uitvoeren. De wijze van aansturing wordt ook opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst.

5.2 Tijdpad

September/oktober 2008:	Formeren van werkgroepen en formuleren van gewenste opbrengsten
Oktober 2008	Start werkgroepen
November 2008 – januari 2009	Werkgroepen maken werkplan
Maart 2009 – juni 2009	Werkgroepen aan slag
April 2009	Tussenbalans opmaken – eerste rapportage werkgroepen
Juni 2009	Inventarisatie opbrengsten thema's – tweede rapportage werkgroepen
Augustus 2009	Vervolgplan uitwerking thema's (bijgestelde versie)

September 2009	Werkgroepen aan de slag –op basis van bijgestelde werkplan
September 2009	Voorstel inrichting Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek
December 2009	Ondertekening samenwerkingsafspraken Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek door besturen Rapportage werkgroepen

5.3 Aandachtspunten werkgroepen

- Iedere werkgroep stelt een werkplan op (zie bijlage).
- Alle werkgroepen nemen kwaliteitszorg mee in hun opdracht.
- Alle werkgroepen besteden aandacht aan het onderwerp communicatie en betrokkenheid in het bijzonder naar ouders en leerkrachten/leraren.
- Iedere werkgroep rapporteert één keer per kwartaal over de resultaten (gerelateerd aan het werkplan) en de eventuele dilemma's.
- Aanbeveling om te werken in langere werksessies: bijvoorbeeld twee dagen in een conferentiecentrum.
- Facilitering is beschikbaar op basis van een ingevuld werkplan.

5.4 Werkplan werkgroepen

Iedere werkgroep werkt onderstaande punten uit in een werkplan:

1	Titel
2	Contactpersoon/kartrekker
3	Samenstelling (werkgroepleden)
4	Beoogde opbrengsten/resultaten (SMART)
5	Succesindicatoren (Waaraan kan worden 'afgelezen' dat het goed gaat?)
6	Aanleiding instelling werkgroep (Welk probleem moet er opgelost worden? Wat is de achtergrond van dit probleem?)
7	Direct betrokkenen en partners (Voor wie doen we het? Mensen die moeten worden geïnformeerd of waar informatie 'gehaald' kan worden)
8	Randvoorwaarden en risico's (Wat kan er verkeerd gaan en hoe voorkomen we dat?)
9	Werkwijze en taakverdeling (Hoe gaan we het aanpakken?)
10	Afstemming met de projectgroep
11	Tijdpad/planning (Startdatum – einddatum – vergaderfrequentie – data)
12	Communicatie (Nieuwsbrief, websites en dergelijke)
13	Kwaliteitsaspecten (Hoe zorgen we voor kwaliteit?)
14	Rapportage en verantwoording (Wanneer en aan wie wordt gerapporteerd?)

5.5 Aandachtspunten projectgroep

- Kwaliteitszorg (ook alle werkgroepen).
- Communicatie (ook alle werkgroepen):
  - informatie verschaffen aan professionals in het onderwijs en jeugdzorginstellingen en ouders over het project 'Passend Onderwijs in de regio';
  - zorgen voor draagvlak en betrokkenheid.

- Visie: integratiemodel verder 'verkennen' en uitwerken.
- Hoe kunnen we monitoren?
- Specifieke aandacht voor betrokkenheid ouders en leerkrachten/leraren.
- Afstemming met Centrum voor Jeugd en Gezin.

6 Inzet van middelen

Middelen veldinitiatief regio Rijnstreek

€ 15,- per leerling = € 175.000,- periode januari 2009 – juli 2009

In hoofdstuk 4 zijn deze middelen per thema begroot. Zie onderstaande tabel.

Thema's	Bedrag in euro's	Bestemming
1 Uitwerking zorgplicht	10.000	Ondersteuning projectgroep
2 Bestuurlijke aansturing en vormgeving Regionaal Netwerk	7.500	Onderzoek samenwerkingsvormen
3 Kwaliteit van voorzieningen / onderwijsaanbod / zorg	30.000 5.000	Kosten vervanging ten behoeve van deelname aan activiteiten 'Leren van elkaar' Ondersteuning werkgroep / vervanging werkgroepleden / vergaderkosten e.d.
4 Versterking en verbetering van de basiszorg	5.000 2.000 6.000	Digitaal overzicht expertise Aanbod professionalisering Ondersteuning werkgroep e.d.
5 Overgangsmomenten / doorlopende zorglijnen		
• Overgang voorschoolse periode - basisschool	5.000 2.000	Ondersteuning werkgroep e.d. Opmaak en verspreiding protocol, signaleringslijst en overdrachtsformulieren
• Overgang po-vo	5.000 2.000 2.000	Ondersteuning werkgroep e.d. Opmaak en verspreiding kwaliteitskaart Opmaak en verspreiding dyslexieprotocol
• Overgang vo-mbo	6.000 7.000	Ondersteuning werkgroep e.d. Onderzoek schooluitval rond overgang vmbo-mbo
• Overgang regulier onderwijs - andere onderwijsvoorzieningen	5.000	Ondersteuning werkgroep e.d.
6 Onderwijsarrangementen in de regio	5.000 10.000 15.000	Ondersteuning werkgroep e.d. Opzetten van centraal 'punt' voor voorlichting en aanmelding Opzet van pilots onderwijszorgarrangementen
7 Aanmeldloket en harmonisering indicatiestelling	10.000	Ondersteuning werkgroep Indicatiestelling
8 'Tussen wal en schip'	8.000	Ondersteuning werkgroep e.d.
9 Verzuimproblematiek en voortijdig schoolverlaten	5.000 2.000 10.000	Ondersteuning werkgroep e.d. Overzicht (dreigende) thuiszitters Pilots onderwijszorgarrangement
10 Collectieve en individuele betrokkenheid van ouders	5.000 5.500	Ondersteuning werkgroep e.d. Voorlichtingsactiviteiten voor ouders
Totaal	175.000	

Uitgangspunten inzet middelen

- Kennis 'overhevelen' van experts naar onderwijzmensen.
- Experimenteren met nieuwe onderwijszorgarrangementen.
- Bij nieuwe voorzieningen tijdelijke financiering totdat de bekostiging kan worden ondergebracht bij reguliere middelen.

Actiepunt projectgroep

- Onderzoek naar de inzet van de huidige middelen en de mogelijkheden voor het bundelen van middelen.

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn opgenomen:

- 1 Intentieverklaring in het kader van Passend Onderwijs in de regio Rijnstreek
- 2 Samenwerkende partijen in het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek
- 3 Conclusies en aanbevelingen uit het inventarisatieonderzoek 'Dekkende expertise in de regio Rijnstreek' (hoofdstuk 6)

De onderstaande partijen:

1 De Stichting WSNS Samenwerkingsverband Rijnstreek (cfi-nr. 33.02), statutair gevestigd te Alphen aan den Rijn (correspondentieadres: Postbus 2032 te 2400 CA Alphen aan den Rijn), met instemming mede handelend namens de volgende bevoegde gezagsorganen voor primair onderwijs in de regio Rijnstreek:

- a Scope Scholengroep (protestant christelijk onderwijs voor primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs) te Alphen aan den Rijn;
- b de Stichting Katholiek Basisonderwijs Alphen aan den Rijn te Alphen aan den Rijn;
- c de stichting Katholiek Basisonderwijs De Veenplas te Nieuwveen;
- d de Stichting Rooms Katholiek Basisonderwijs De Groene Waarden te Bodegraven;
- e de Stichting Openbaar Primair Onderwijs regio Alphen aan den Rijn te Alphen aan den Rijn;
- f de Stichting PCO De Woudse Venen te Alphen aan den Rijn;
- g de Stichting Islamitische Basisscholen te Alphen aan den Rijn;
- h de Stichting Montessori Onderwijs Zuid-Holland te Alphen aan den Rijn;
- i de Stichting Vrije Scholen Rijnstreek te Alphen aan den Rijn.

2 De Stichting Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Midden-Holland & Rijnstreek (cfi-nr. 33.3),

statutair gevestigd te Gouda (correspondentieadres: Calslaan 100 te 2804 RT Gouda), met instemming mede handelend namens de participerende besturen van de volgende scholen voor voortgezet onderwijs in de regio Rijnstreek:

- Het Scala College te Alphen aan den Rijn;
- Het Ashram College te Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop;
- De CSG Groene Hart te Alphen aan den Rijn en Hazerswoude-Rijndijk;
- Het Wellantcollege, vestiging Alphen aan den Rijn;
- Het Wellantcollege, vestiging Boskoop.

3 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 2-regio 2, Holland Flevoland,

statutair gevestigd te Amsterdam (correspondentieadres: Postbus 9853 te 1006 AN Amsterdam),

met instemming mede handelend namens het participerende bestuur van de onderstaande school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 2:

- de Weerklank met de hoofdvestiging in Leiden en een dependance in de gemeente Alphen aan den Rijn.

4 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 3-regio 9, Zuid-Holland Noord,

statutair gevestigd te Leiden (correspondentieadres: Blauwe Vogelweg 1 te 2333 VK Leiden), met instemming mede handelend namens het participerende bestuur van de onderstaande school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 3:

- Prisma te Alphen aan den Rijn.

5 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 4-regio 9, Rijndrecht,

statutair gevestigd te Rotterdam (correspondentieadres: Postbus 1344 te 3000 BA Rotterdam), met instemming mede handelend namens het participerende bestuur van de onderstaande school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 4:

- Horizon De Parkschool te Alphen aan den Rijn;
- St. RMPI te Barendrecht;
- St. BOOR te Rotterdam.

6 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 4-19, Zuid-Holland West,

statutair gevestigd te Den Haag (correspondentieadres: Ulenpasstraat 41 te 2531 PL Den Haag),

met instemming mede handelend namens de participerende besturen van de onderstaande scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 4:

- Prof. Dr. Leo Kannerschool te Oegstgeest;
- PI De Brug te Leiden;
- César Franckschool te Leiderdorp.

Kennisgenomen hebbende van:

- de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer d.d. september 2005 inzake de herijking van de zorg in het funderend onderwijs;
- de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer d.d. september 2006 inzake Passend Onderwijs en de invoering van de zorgplicht voor besturen van onderwijsinstellingen;
- de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 5 december 2007 inzake Passend Onderwijs alsmede het daarbij gevoegde Invoeringsplan Passend Onderwijs december 2007;
- de beraadslagingen door de Tweede Kamer op 19 december 2007 over het beleidstraject Passend Onderwijs;
- het in opdracht van het WSNS Samenwerkingsverband Rijnstreek en het Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Midden-Holland & Rijnstreek door KPC Groep en M&O Groep samengestelde rapport 'Onderzoek naar de mogelijkheden tot samenwerking met betrekking tot Passend Onderwijs in de regio Rijnstreek', gedateerd november 2007 en op 12 december 2007 met schoolbesturen in de regio en REC-vertegenwoordigers besproken;

Gelet op het feit dat:

- de regio Rijnstreek in het kader van het intergemeentelijk overleg Rijnstreekberaad de gemeenten Alphen aan den Rijn, Jacobswoude, Nieuwkoop en Rijnwoude omvat;
- tot het voedingsgebied van het WSNS Samenwerkingsverband Rijnstreek en het Samenwerkingsverband Midden-Holland & Rijnstreek tevens de gemeente Boskoop kan worden gerekend;

Overwegende dat:

- het WSNS Samenwerkingsverband Rijnstreek en het Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Midden-Holland & Rijnstreek in het najaar van 2006 al een gezamenlijke notitie 'Passend Onderwijs in de regio Rijnstreek' hebben opgesteld dat instemmend is ontvangen door de participerende besturen;

- de samenwerkingsverbanden voornoemd, de gemeente Alphen aan den Rijn en het REC Rijndrecht, in samenwerking, in het kalenderjaar 2007 een protocol voor de regio Rijnstreek ter voorkoming van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten hebben opgesteld;
- de betrokken samenwerkingsverbanden WSNS en VO voornoemd, in samenspraak met de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs in de regio en vertegenwoordigers van de REC's voornoemd, in de achterliggende anderhalf jaar al intensief samenwerken ter versterking van de onderwijsinfrastructuur in de regio Rijnstreek alsmede ter voorbereiding van passend onderwijs in de invoering van de zorgplicht; zij hebben daarbij de volgende speerpunten geformuleerd en in uitvoering genomen:
  - voorbereidend visietraject Passend Onderwijs;
  - verkenningsonderzoek om te komen tot één onderwijszorgloket in de regio;
  - diverse projecten in het kader van de warme overdracht po-vo, zowel op
  - onderwijskundig als op zorggebied;
  - inventarisatietraject onderwijs/zorgvoorzieningen;
- de betrokken Regionale Expertise Centra voornoemd alsmede het Bureau Jeugdzorg regelmatig zijn geconsulteerd dan wel betrokken bij de richtingen van het beleid;
- de regio Rijnstreek een overzichtelijke regio is met 52 scholen voor basisonderwijs en één school voor speciaal basisonderwijs (totaal ca. 13.500 leerlingen), vier scholen voor voortgezet onderwijs, met alle vormen van onderwijs (vmbo, inclusief lwoo, havo, vwo en praktijkonderwijs (totaal ca. 7.500 leerlingen), scholen voor (v)so, cluster 2, 3 en 4, één vestiging van een ROC en één Bureau Jeugdzorg;
- er tussen de voorschoolse voorzieningen en het primair basisonderwijs reeds vergaande samenwerkings- en afstemmingsafspraken zijn gemaakt;
- het onderwijs in de regio Rijnstreek via het WSNS Samenwerkingsverband Rijnstreek en het Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband VO Midden-Holland & Rijnstreek actief betrokken is bij de inhoudelijke vormgeving ten aanzien van de Centra voor Jeugd en Gezin in de gemeenten in de regio;

Gelet op het gestelde in paragraaf 3.1.4. van het Invoeringsplan Passend Onderwijs van OCW van december 2007;

Verklaren de intentie te hebben om:

- uiterlijk eind 2010 een sluitend stelsel van afspraken en arrangementen te hebben gerealiseerd, welke geconcretiseerd worden in een regionaal netwerk van voorzieningen van onderwijs en jeugdzorg met als doel dat *alle* kinderen en jeugdigen in de leeftijd van 3 tot en met 18 jaar in een passend onderwijstraject kunnen worden geplaatst, hetgeen resulteert in een samenwerkingsovereenkomst;
- binnen het kader van de te maken afspraken te streven naar de vorming en inrichting van één zorg- en indicatieloket, opdat het traject van de juiste en gewenste indicatie van zorg voor ouders en leerlingen eenvoudiger en efficiënter gerealiseerd wordt en de toegang tot de passende voorzieningen van onderwijs en zorg voor leerlingen makkelijker wordt;
- bij het stelsel van afspraken en arrangementen de voor- en vroegschoolse voorzieningen alsmede het Regionaal Opleidings Centrum in de regio actief te betrekken, alsmede de Regionale Verwijzingscommissie, regio VO-12;
- bevoegde gezagsorganen waaronder scholen in de regio ressorteren, die om denominatieve of pedagogische gronden niet in één van de samenwerkingsverbanden

voornoemd participeren, actief bij de te maken afspraken en te treffen arrangementen te betrekken;

- bij het stelsel van afspraken en arrangementen bovendien partners in het lokale en regionale jeugdbeleid, zoals lokale overheden, Bureau Jeugdzorg, Jeugdgezondheidszorg, het school- en algemeen maatschappelijk werk en het welzijnswerk te betrekken en daarmee nadrukkelijk samen te werken en afstemming te zoeken;
- binnen het kader van het intentiebesluit tevens te streven naar de voorbereiding van en het uiteindelijk aanvragen van een veldinitiatief in het kader van Passend Onderwijs, indien het ontwikkelproces daarvoor mogelijkheden en draagvlak lijkt te bieden.

Komen daartoe overeen:

- *ten aanzien van de inhoud:*
  - overleg te voeren met genoemde en andere relevante instellingen en overheden alsmede gegevens te genereren en onderzoek te verrichten, nodig om een en ander voor de regio te realiseren;
  - als uitgangspunt 'de leerling centraal te stellen' en daarbij rekening te houden met de wensen en inbreng van ouders en zienswijzen onderwijspersoneel;
  - te handelen vanuit 'kansen' en niet vanuit belemmeringen;
  - afstemming te bevorderen bij de ontwikkelingen ten aanzien van de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin in de regio alsmede het regionale en lokale beleid gericht op het voorkomen van het voortijdig schoolverlaten, alsmede aansluiting te bevorderen bij het lokale jeugdbeleid in het algemeen;
  - na te gaan of Passend Onderwijs, gelet op leerlingenaantallen, leerlingenstromen, onderwijsinstellingen, flankerende instellingen, in organisatorische en financiële zin verantwoord in de regio Rijnstreek gerealiseerd kan worden;
- *ten aanzien van het proces en de organisatie:*
  - het samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek en het Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband VO Midden-Holland & Rijnstreek te belasten met de voorbereidingen om te komen tot het installeren van een projectgroep voor het beleidstraject 'Passend Onderwijs in de regio Rijnstreek' en overige voorbereidende werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor het opstarten van het traject;
  - een onafhankelijk projectleider aan te wijzen voor het traject, aan te stellen door de genoemde samenwerkingsverbanden PO en VO;
  - een slagvaardige projectgroep 'Passend Onderwijs Rijnstreek' in te stellen, bestaande uit een vertegenwoordiger:
    - namens het Samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek;
    - namens het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs MH&R;
    - namens de vier bovengenoemde REC's;
    - namens de zorgpartners, i.c. Bureau Jeugdzorg, Jeugdgezondheidszorg en school- en algemeen maatschappelijk werk;
  - de projectleider is onafhankelijk voorzitter van de stuurgroep;
  - uitgangspunt voor de werkwijze en besluitvorming in de projectgroep is consensus;
  - bij strijdige standpunten zal bemiddeling van een wederzijds aanvaardbare instantie of persoon worden ingeschakeld;
  - de projectgroep een plan van aanpak en werkagenda voor het te lopen traject te laten vaststellen, hetgeen uiteindelijk leidt tot één of meer van de volgende doelen:
    - de vorming van een regionaal netwerk, de vorming van;

- de harmonisatie van de indicatietrajecten / de vorming van één loket;
- doorlopende lijnen voor onderwijs en zorg voor leerlingen van 0 tot en met in beginsel 18 jaar;
- de zorgarrangementen en voorzieningen;
- de bereikte afspraken zullen worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst;
- de wijze waarop de communicatie met het onderwijs- en zorgveld, zowel op bestuurlijk c.q. managementniveau als op het niveau van de werkvloer, wordt tevens vormgegeven in het plan van aanpak, alsmede zal daarin worden opgenomen hoe ouders op essentiële punten van het beleidstraject betrokken zullen worden;
- elk van de vertegenwoordigers in de projectgroep heeft de taak om de 'eigen' achterban te informeren dan wel met hen te communiceren, doch binnen de projectgroep kan worden afgesproken dat de communicatie centraal verzorgd wordt;
- *ten aanzien van de financiën:*
  - de uitgaven van de uitwerking en vormgeving van het onderhavig beleidstraject binnen het bedrag van de startsubsidie van OCW te houden en dat eventuele overschrijdingen ervan ten laste worden gebracht van de algemene reserves van het Samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek en het Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband Midden-Holland & Rijnstreek, elk voor een gelijk deel;
  - een dreigende overschrijding van het budget tijdig gemeld wordt aan de projectgroep;
  - het Samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek als 'kassierorganisatie' aan te wijzen;
  - het Samenwerkingsverband WSNS Rijnstreek verschaft als 'kassierorganisatie' jaarlijks en aan het einde van het traject schriftelijk inzicht aan de ondertekende partijen over de besteding van de financiën voor zover dit betrekking heeft op de startsubsidie van OCW, alsmede andere verworven middelen binnen de doelstelling van het gezamenlijke intentietraject.

Aldus verklaard door de besturen van de bovengenoemde organisaties op 7 maart 2008 te Alphen aan den Rijn, blijkens aanhangsels gevoegd bij deze verklaring.

Bijlage 2 – Samenwerkende partijen in het Regionaal Netwerk Passend Onderwijs Rijnstreek

---

1 De Stichting WSNS Samenwerkingsverband Rijnstreek (cfi-nr. 33.02), statutair gevestigd te Alphen aan den Rijn (correspondentieadres: Postbus 2032 te 2400 CA Alphen aan den Rijn), met instemming mede handelend namens de volgende bevoegde gezagsorganen voor primair onderwijs in de regio Rijnstreek:

- a Scope Scholengroep (protestant christelijk onderwijs voor primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs) te Alphen aan den Rijn;
- b de Stichting Katholiek Basisonderwijs Alphen aan den Rijn te Alphen aan den Rijn;
- c de stichting Katholiek Basisonderwijs De Veenplas te Nieuwveen;
- d de Stichting Rooms Katholiek Basisonderwijs De Groene Waarden te Bodegraven;
- e de Stichting Openbaar Primair Onderwijs regio Alphen aan den Rijn te Alphen aan den Rijn;
- f de Stichting PCO De Woudse Venen te Alphen aan den Rijn;
- g de Stichting Islamitische Basisscholen te Alphen aan den Rijn;
- h de Stichting Montessori Onderwijs Zuid-Holland te Alphen aan den Rijn;
- i de Stichting Vrije Scholen Rijnstreek te Alphen aan den Rijn.

2 De Stichting Regionaal Interzuilair Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Midden-Holland & Rijnstreek (cfi-nr. 33.3),

statutair gevestigd te Gouda (correspondentieadres: Calslaan 100 te 2804 RT Gouda), met instemming mede handelend namens de participerende besturen van de volgende scholen voor voortgezet onderwijs in de regio Rijnstreek:

- Het Scala College te Alphen aan den Rijn;
- Het Ashram College te Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop;
- De CSG Groene Hart te Alphen aan den Rijn en Hazerswoude-Rijndijk;
- Het Wellantcollege, vestiging Alphen aan den Rijn;
- Het Wellantcollege, vestiging Boskoop.

3 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 2-regio 2, Holland Flevoland,

statutair gevestigd te Amsterdam (correspondentieadres: Postbus 9853 te 1006 AN Amsterdam),

met instemming mede handelend namens het participerende bestuur van de onderstaande school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 2:

- de Weerklank met de hoofdvestiging in Leiden en een dependance in de gemeente Alphen aan den Rijn.

4 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 3-regio 9, Zuid-Holland Noord,

statutair gevestigd te Leiden (correspondentieadres: Blauwe Vogelweg 1 te 2333 VK Leiden), met instemming mede handelend namens het participerende bestuur van de onderstaande school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 3:

- Prisma te Alphen aan den Rijn.

5 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 4-regio 9, Rijndrecht,

statutair gevestigd te Rotterdam (correspondentieadres: Postbus 1344 te 3000 BA Rotterdam), met instemming mede handelend namens het participerende bestuur van de onderstaande school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 4:

- Horizon De Parkschool te Alphen aan den Rijn.

6 Het Regionaal Expertise Centrum, cluster 4-19, Zuid-Holland West,

statutair gevestigd te Den Haag (correspondentieadres: Ulenpasstraat 41 te 2531 PL Den Haag),

met instemming mede handelend namens de participerende besturen van de onderstaande scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs, cluster 4:

- Prof. Dr. Leo Kannerschool te Oegstgeest;
- PI De Brug te Leiden;
- César Franckschool te Leiderdorp.

Bijlage 3 – Conclusie en aanbevelingen uit het inventarisatie-onderzoek ‘Dekkende expertise in de regio Rijnstreek’ (hoofdstuk 6)

Dit onderzoek naar de expertise in de regio Rijnstreek heeft een schat aan informatie opgeleverd. Informatie over de aanwezige expertise, de mate waarin de expertise bekend is bij alle partners, de expertise die wordt gemist en de richting waarin oplossingen worden gezocht voor ervaren problemen.

De conclusies en aanbevelingen hieronder hebben betrekking op de ‘grote’ lijnen van de geschetste problematiek. Er worden in het overzicht concrete situaties genoemd (bijvoorbeeld leerlingen die na een verblijf bij Curium terugkeren in het reguliere onderwijs en geen passende ondersteuning krijgen) waarvoor met betrokkenen in die concrete situatie oplossingen moeten worden gezocht.

De onderzoekers hebben tevens gebruik gemaakt van gegevens uit literatuuronderzoek en ervaringen elders bij het formuleren van deze conclusies en aanbevelingen.

Op het moment (december 2007) dat dit onderzoek startte was het nog niet duidelijk wat de ontwikkelingen rond Passend Onderwijs voor deze regio zouden betekenen en welke partners daarbij betrokken zouden zijn. De opdrachtgevers (samenwerkingsverbanden PO en VO) wilden dit onderzoek gebruiken om deze ontwikkelingen mede in te vullen. Het betekent echter ook dat er geen visie op Passend Onderwijs in deze regio als basis ‘onder’ dit onderzoek ligt. Wel hebben beide samenwerkingsverbanden in hun zorgplannen missies en doelen benoemd. Met deze missies en doelen is rekening gehouden bij het formuleren van deze conclusies en aanbevelingen. Er kan echter pas richting worden gegeven aan de ontwikkelingen in het regionale netwerk als er een gezamenlijke missie/visie/ambitie is geformuleerd.

Conclusie 1

De eerste en misschien belangrijkste conclusie is dat er geen sprake lijkt te zijn van ‘grote witte vlekken’. Voor iedere leerling, voor ieder probleem lijkt er wel een ‘oplossing’ in de vorm van een onderwijszorgaanbod in de regio te zijn. Echter, de mogelijke ‘oplossingen’ zijn:

- a niet bekend bij degene die ‘zoekt’;
- b niet direct beschikbaar (wachtlIJst);
- c bieden niet de gewenste onderwijszorg of in te beperkte mate (bijvoorbeeld tijd).

Aanbeveling 1

- a Er zal (verder) gewerkt moeten worden aan informatieverstrekking over de aanwezigheid van expertise en de mogelijkheden. De uitwerking van dit onderzoek (het inventarisatiedeel) draagt hier ook aan bij. Ook zou gedacht kunnen worden aan een gezamenlijke website voor de regio waar het inventarisatiemodel met gegevens een plek kan krijgen.
- b Om meer zicht te krijgen op de wachtlIJstproblematiek is het nodig om afspraken te maken over het bijhouden van gegevens daarvan (zie ook aanbeveling 7). Als duidelijk is waar deze problematiek zich voordoet, hoe vaak en met betrekking tot hoeveel kinderen, dan kunnen er voorstellen worden gedaan om de wachtlIJstproblematiek te voorkomen. Daarbij is het ook belangrijk om met elkaar af te spreken in welke mate het bestaan van wachtlIJsten aanvaardbaar is.

Het is ook nodig om te werken aan een houding waarin geanticipeerd wordt op de wachtlIJst- en indicatieproblematiek. Als de indicatieprocedure drie maanden duurt, wat doe

je dan in de tussentijd? Als je weet dat een leerling na de reboundperiode niet terug kan, wat doe je dan?

- c Het niet aanwezig zijn van de gewenste onderwijszorg of de beperkingen van de geboden onderwijszorg zijn meestal subjectieve ervaringen. Deels heeft dit te maken met de wijze waarop de onderwijsbehoefte van het kind wordt gedefinieerd. Als wordt gedacht vanuit 'defecten' is er vaak andere zorg nodig dan wanneer vanuit 'mogelijkheden' wordt gedacht. Deze wijze van denken over leerlingen zal nog verdere ingang moeten vinden, zowel in de onderwijswereld als in de verzorgingswereld.

Voor een ander deel wordt het gemis aan jeugdzorg zo ervaren omdat instellingen vanuit verschillende uitgangspunten ondersteuning bieden. Als een instelling voor Jeugdzorg ondersteuning biedt aan de ouders kan vanuit deze instelling ervaren worden dat de juiste zorg wordt geboden. De school (die geen ondersteuning ervaart) kan zich in de steek gelaten voelen. Onderwijs- en zorginstellingen hebben elkaar veel te bieden. Elkaar ontmoeten op allerlei niveau moet gestimuleerd en gefaciliteerd worden.

Conclusie 2

Door veel gesprekspartners wordt de handelingsverlegenheid van leraren als probleem ervaren. Deze handelingsverlegenheid betreft:

- tijdige signalering of tijdige melding van signalen van problemen;
- gedragsproblematiek;
- werken met handelingsplannen (dit wordt vooral gemeld in het voortgezet onderwijs).

Daarnaast wordt aangegeven dat er onvoldoende kennis is van een handelingsgerichte aanpak en onvoldoende gebruik wordt gemaakt van handelingsgerichte diagnostiek

Aanbeveling 2

Handelingsgericht werken en handelingsgerichte diagnostiek staan al volop in de aandacht en in de plannen van de samenwerkingsverbanden. Deze lijn dient te worden voortgezet en doorgetrokken in de samenwerking met instellingen die ook diagnostisch onderzoek verrichten. In overleg met de besturen zal komende jaren veel aandacht dienen uit te gaan naar het versterken van de handelingsbekwaamheid van leraren met name met betrekking tot gedragsproblematiek. Hierbij kan gedacht worden aan het aanbieden van aanpakken die 'werken', maar vooral aan het brengen van de kennis en vaardigheden hierover **in** de school, bij de leraar: de kennis naar het kind in plaats van het kind naar de deskundige. Meer handen in de klas en vooral 'speciale' handen in de klas

Conclusie 3

Er is een beperkt aantal (schatting: 10 à 20 – geen concrete cijfers beschikbaar) leerlingen – vooral leeftijdsgroep voortgezet onderwijs – voor wie geen geschikte school gevonden kan worden. Dit zijn leerlingen die vaak al hulp ontvangen via verslavingszorg, afkomstig zijn uit een justitiële inrichting, al meerdere scholen/voorzieningen (Rebound – Curium) bezocht hebben, maar voor wie geen onderwijs'plek' gevonden kan worden die past bij de behoeften en mogelijkheden van deze leerlingen.

Aanbeveling 3

Onderzoek hoe deze leerlingen begeleid kunnen worden naar een startkwalificatie:

- a Om hoeveel leerlingen gaat het op jaarbasis?
- b Welke voorbeelden zijn er van een passende en werkende aanpak?

c Hoe kan deze aanpak in deze regio gerealiseerd worden?

Deze leerlingen zijn vooral bij het Coördinatieteam Vroegtijdige Schoolverlating (CTVS), Bureau leerplicht en het Regionaal Meldpunt en Coördinatiepunt (RMC) bekend.

Conclusie 4

Er is een beperkte groep leerlingen (zowel in primair, voortgezet als speciaal onderwijs, aantal niet duidelijk) met zeer complexe problematiek: 'multiproblematiek'. Het lukt vaak niet om voor deze leerlingen een goed onderwijszorgarrangement te organiseren. Dit zijn de leerlingen die in allerlei trajecten steeds weer besproken worden (bijvoorbeeld bij Gedragswerk). Een continue lijn/aanpak is meestal niet aanwezig.

Soms is er wel tijdelijk een passend onderwijszorgarrangement voor deze leerlingen, maar dit arrangement is maar voor een bepaalde periode te verkrijgen. Daarna is het de bedoeling dat de leerling teruggaat naar het reguliere onderwijs, terwijl de leerling daar niet het noodzakelijke onderwijsaanbod geboden kan worden. Bijvoorbeeld bij terugplaatsingen vanuit het Curium is dit soms het geval.

Aanbeveling 4

Onderzoek mogelijkheden om voor deze leerlingen een 'continue factor' in de ondersteuning 'in te bouwen', bijvoorbeeld een 'coach', 'mentor', 'casemanager'. Er zijn diverse projecten in het land waar succesvolle aanpakken ontwikkeld zijn/worden.

Conclusie 5

Wij hebben bij de gesprekspartners feitelijke gegevens (aantallen, tijdsduur en dergelijke) proberen te achterhalen. Dit bleek echter bijzonder moeilijk. Ook aanvullend onderzoek om deze gegevens boven tafel te krijgen leverde onvoldoende op. Veelal bleven verzoeken om informatie onbeantwoord. De kolom 'Omvang' bij de 'Inventarisatie Problematiek' kon dus slechts met beperkte gegevens worden ingevuld.

Voor een deel blijken gegevens niet beschikbaar te zijn (bijvoorbeeld aantal kinderen dat een bepaalde tijd thuis zit) of beschikbaar gesteld te worden. Ook zijn er gegevens die niet goed gebruikt kunnen worden omdat ze van verschillende 'aard' zijn. Zo houdt de ene instelling de leerlingengegevens per teldatum (1 oktober) aan en de andere instelling leerlingengegevens per kalenderjaar (Rebound / Herstart / Op de Rails).

Aanbeveling 5

Bepaal als regio (projectgroep?) welke gegevens nodig zijn om te kunnen sturen op de gewenste situatie in de regio. Deze 'set van gegevens' moet aansluiten bij de visie/ambitie van het regionaal netwerk. Als bijvoorbeeld de ambitie is 'geen leerling thuis', dan moeten gegevens over thuiszittende leerlingen accuraat worden bijgehouden. Als de regio 'thuisnabij onderwijs' wil realiseren voor alle leerlingen zal uit de gegevens duidelijk moeten worden hoe ver leerlingen moeten reizen naar de plaats waar zij onderwijs ontvangen en of zij hiervoor hun dorp/stad uit moeten. Met alle betrokken instellingen in de regio moeten afspraken gemaakt worden over het registreren en aanleveren van deze gegevens (wanneer – bij wie – in welke vorm et cetera).

Conclusie 6

In alle gesprekken met de spilfunctionarissen bleek dat gesprekspartners praten en redeneren vanuit de eigen situatie. Er werden vooral problemen, tekorten en witte vlekken elders (bij 'anderen') geconstateerd. Oplossingen worden vooral gezocht door het creëren van meer voorzieningen en veelal ook het versterken van het werkterrein van de eigen organisatie. De middelen zijn echter beperkt. Deze richting uitgaan (meer speciale voorzieningen creëren) is een doodlopende weg. Er moet daarom gezocht worden naar andere (creatieve en flexibele) oplossingen. Zie ook 'Het wassende water van de leerlingenzorg – Kees van der Wolf' (19). Het is hiervoor nodig dat er een omslag in het denken plaatsvindt.

Aanbeveling 6

Versterking van het vakmanschap van leraren is een belangrijk (het allerbelangrijkste?) aangrijpingspunt voor de oplossing van veel problematieken. Het is belangrijk om met de leraren het gesprek aan te gaan om te kijken hoe dit kan en wat werkt. Zij dienen betrokken te worden bij de discussies over de inzet van middelen en de consequenties daarvan voor hun werk.

Denken vanuit onderwijsbehoeften, mogelijkheden van het kind en niet het denken en werken vanuit deficiënties vraagt om stimulans. Op studiedagen, conferenties is dit steeds een centraal onderwerp en de gelegenheid om good practice aan te reiken. Organiseer bijvoorbeeld een 'Passend Onderwijs Tour' langs goede voorbeelden in de regio, een Onderwijscafé voor discussies, 'good practicebezoeken' ter stimulans en ondersteuning.

Conclusie 7

Ervaringen uit het verleden blijken nogal bepalend zijn voor keuzes met betrekking tot onderwijszorg voor leerlingen in het heden. Deze (vaak negatieve) ervaringen kunnen achterhaald zijn door veranderingen en verbeteringen bij een instelling/voorziening. Dit blijft echter onbekend, omdat men de instelling/voorziening vermijdt. Ook kan de negatieve interpretatie van deze ervaringen onterecht zijn. Door het ontbreken van contact worden deze beelden niet bijgesteld.

Aanbeveling 7

Organiseer in de regio een 'bezoekregeling' die leraren en andere betrokkenen bij de leerlingenzorg in de gelegenheid stelt om bij elkaar op bezoek te gaan: onderwijsgevendend primair onderwijs bij het voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Mensen uit het speciaal onderwijs naar het primair onderwijs en voortgezet onderwijs. Mensen uit het voortgezet onderwijs naar het speciaal onderwijs en primair onderwijs. Ook de mogelijkheid van een bezoekregeling tussen onderwijs en jeugdzorginstellingen kan onderzocht worden.

Conclusie 8

Over begrippen als 'wachtlIJst', 'wachtIJD', 'indicering' en 'thuiszitters' bestaan misverstanden. De één spreekt van een wachtlIJst op het moment van aanmelding bij een indicatiecommissie, voor de ander is een wachtlIJst de lijst van geïndiceerde leerlingen waarvoor nog geen passende plaats beschikbaar is.

Ook bij andere begrippen blijkt dat de referentiekaders en de conceptuele concepten verschillen. Met name tussen het onderwijs en de jeugdzorg valt dit op. Denk bijvoorbeeld aan een woord als 'handelingsgericht' en de verschillende definities die worden gehanteerd.

Aanbeveling 8

Het voorstel is dan ook om deze begrippen gezamenlijk te definiëren en voor deze regio afspraken te maken over de hantering ervan. Werken vanuit één referentiekader is voor passend onderwijs van wezenlijk belang.

Conclusie 9

Als er eenmaal een beeld is opgeroepen: op 'die' school is een wachtlijst, dan blijft dat beeld vaak langer in stand dan de wachtlijst. Dit komt doordat correcte informatie over het bestaan van wachtlijsten niet beschikbaar is voor veel spilfunctionarissen.

Aanbeveling 9

Spreek één of enkele vaste 'plekken' (bijvoorbeeld websites van de samenwerkingsverbanden) af waar actuele wachtlijstinformatie te vinden is. Geef een functionaris als taak om deze informatie wekelijks te 'upgraden'.

Conclusie 10

Leerlingen die op een wachtlijst staan voor geïndiceerde zorg van bijvoorbeeld de Geestelijke Gezondheidszorg worden door het onderwijs als probleem genoemd. Er is voor deze leerlingen tijdens de wachttijd vaak geen overbruggingshulp beschikbaar. Dit geeft aan hoe groot de betrokkenheid en zorg voor leerlingen is. Formeel is dit echter geen onderwijsprobleem.

Aanbeveling 10

Het is belangrijk dat het onderwijs afbakt wat tot de kerntaak behoort en opgepakt dient te worden en welke problematiek elders opgelost moet worden. Tegelijkertijd kan worden gezocht naar mogelijkheden om deze leerlingen zo goed mogelijk in de onderwijssetting te ondersteunen in afwachting van de noodzakelijke zorg. Bij casuïstiekbespreking in ZAT's en in netwerken van intern begeleiders dient regelmatig aan de orde komen hoe om te gaan met de wachtlijstproblematiek: niet alleen bespreken hoe de wachtlijst 'opgelost' kan worden, maar vooral hoe tijdens de wachtlijstperiode wordt omgegaan met de leerling. Dit betekent ook dat er flexibele, tijdelijke ondersteuningsvormen moeten worden gezocht die hierop inspelen.

Conclusie 11

Samenhangend met voorgaande conclusie: door de grote betrokkenheid van onderwijzers worden problemen soms te lang binnen de school gehouden. Dit speelt een nog grotere rol als onderwijsgeevenden vermoeden dat ouders niet willen meewerken met verwijzingen of ouders daadwerkelijk medewerking weigeren. Er wordt dan gezocht naar oplossingen binnen de school en dit kan leiden tot (te) late verwijzingen.

Aanbeveling 11

(Zie ook aanbeveling 9.) Werk aan een houding van met name intern begeleiders en zorgcoördinatoren die voorkomt dat er te lang wordt 'doorgemodderd' (balans tussen betrokkenheid en distantie). Zorg ervoor dat succesvolle aanpakken voor lichte problematiek eenvoudig beschikbaar zijn voor scholen, bijvoorbeeld preventieve ambulante begeleiding, ouderondersteuning en dergelijke.

Conclusie 12

Waar het 'echt' mis gaat met een leerling en deze leerling thuis komt te zitten, heeft dit vaak te maken met onduidelijkheden over het 'eigenaarschap' van het probleem. Er is 'niemand' verantwoordelijk voor de ontstane situatie en/of er is niemand met voldoende doorzettingsmacht om de leerling te bieden wat nodig is. Deze situatie doet zich enkele malen per jaar (juiste aantallen onbekend) in ernstige mate voor. In lichtere vorm (problemen bij overgang vo-mbo) komt dit veel vaker voor.

Aanbeveling 12

In het verleden is in de regio meegedaan met het project 'Gedragswerk'. Het is nodig om regelmatig (twee- à driemaal per jaar) een soort 'tussen-wal-en-schip'-overleg te organiseren rond casuïstiek om:

- oplossingen te zoeken en 'eigenaarschap' te bepalen voor de betreffende leerling (curatief), zodat er gehandeld wordt en zo snel mogelijk een passende oplossing wordt geregeld;
- na te gaan of er sprake is van een 'ad hoc' probleem of een structureel probleem; in het eerste geval is het 'geregeld', in het tweede geval worden door betrokkenen voorstellen geformuleerd voor het preventief en pro-actief (indien mogelijk) aanpakken van dergelijke situaties;
- afspraken te maken over het inrichten van een keten rond vergelijkbare problematiek en deze afspraken vast te leggen met de betrokken instellingen.

Het is in deze situaties nodig om te definiëren op welk niveau/niveaus het probleem ligt: Op regionaal niveau? Bestuurlijk niveau? Op operationeel (school) niveau of niveau van de leerkracht/leraar en het kind/leerling? Het kan zijn dat een aanpak op meerdere niveaus nodig is.

Er moeten afspraken worden gemaakt wie initiator en organisator is van dergelijke 'tussen-wal-en-schip'-bijeenkomsten.

Conclusie 13

Uit de verzamelde informatie en gesprekken blijkt dat er grote verschillen zijn tussen basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs met betrekking tot de onderwijszorg. De verschillen hebben in hoofdlijnen betrekking op:

- inrichting van de zorgstructuur;
- opvattingen over de rol/taak van de leraar met betrekking tot zorgleerlingen;
- de rol van de schoolleiding met betrekking tot zorgleerlingen.

Aanbeveling 13

Er kan veel van elkaar geleerd worden. Benut de aanwezige deskundigheid door meer 'overbruggende' werkzaamheden te creëren: mensen die werken in po en vo, in so en vo, in vo en so et cetera. Maar ook door scholingsbijeenkomsten, studiedagen en dergelijke over de 'grenzen' heen te organiseren, bijvoorbeeld een bijeenkomst over kinderen met een (mogelijke) autistische spectrum stoornis (ASS) voor leerkrachten bovenbouw basisonderwijs en leraren/mentoren onderbouw voortgezet onderwijs.

Conclusie 14

Er is een duidelijk verschil in de problematiek die de basisscholen in de dorpen ervaren en de ervaringen van de basisscholen in Alphen aan den Rijn. Het lijkt erop dat kinderen in de dorpen langer op de basisschool worden gehouden, omdat de stap naar sbo en so in Alphen aan den Rijn, Gouda of Leiden erg groot is.

Aanbeveling 14

Onderzoek of het creëren van voorzieningen in de regio (groep in de school of groep bij de school) haalbare oplossingen biedt voor de gesignaleerde problemen.

Conclusie 15

In alle gesprekken is weinig aandacht en oog voor de positie van de ouders. Er wordt regelmatig aangegeven dat men het lastig vindt om een goede manier van samenwerken te vinden met ouders van zorgleerlingen.

Aanbeveling 15

Betrek ouders door middel van een 'ouderplatform' bij het realiseren van Passend Onderwijs in de regio. Laat ouders meedenken over de gewenste informatie, de wijze van begeleiden enzovoort. Zoek vormen waarin ouders en leraren gezamenlijk hiermee bezig kunnen zijn. Zorg voor werkelijk partnerschap tussen onderwijs en ouders en voor werkelijke dialoog met ouders in een vroeg stadium, liefst voor problemen ontstaan.

Conclusie 16

De problematiek betreffende de overgang van vo naar mbo en arbeidsmarkt is groot: het betreft een grote groep leerlingen en het niet goed verlopen van deze overgang heeft grote consequenties voor deze jongeren en voor de maatschappij. Binnen de regionale samenwerking Passend Onderwijs is hiervoor nog weinig aandacht.

Aanbeveling 16

Installeer een werkgroep met een heldere opdracht om de problematiek rond deze overgang in kaart te brengen en met voorstellen voor oplossingen te komen.

Conclusie 17

Vanuit de (subjectieve) waarneming van gesprekspartners komt naar voren dat er in vergelijking met het verleden (enige jaren terug) steeds meer hulpverleners rond een leerling betrokken lijken te zijn. Waar het aantal hulpverleners toeneemt, neemt de kans ook toe op onduidelijkheid, onvoldoende gedeelde informatie en dus een gedeelde aanpak.

Aanbeveling 17

Zolang de Verwijsindex en het Elektronisch Kind Dossier nog niet kunnen zorgen voor het attenderen op meerdere betrokken instanties rond een leerling, is het zinvol om bij gecompliceerde problematiek afspraken te maken over casemanagement. Het zorgteam of het ZAT is de aangewezen plek om hierover te spreken.

Afsluiting

De keuze van conclusies en aanbevelingen is arbitrair. Het zijn keuzes van de onderzoekers op basis van de verzamelde informatie. Het is echter mogelijk dat er problemen niet zijn gesignaleerd of dat een verkeerde inschatting is gemaakt met betrekking tot het belang van genoemde problemen. Ook zijn niet alle genoemde probleemsituaties in deze conclusies en aanbevelingen aan de orde gekomen.

Door de genoemde problematiek te gebruiken als basis voor gesprekken in diverse gremia (projectgroep 'Passend Onderwijs', netwerken intern begeleiders, bijeenkomst zorgcoördinatoren) en hiervan jaarlijks een 'update' te maken met daarbij de feitelijke gegevens (cijfers – zie aanbeveling 4), kan een monitorinstrument voor de regio ontstaan.